

Een verhaal van de redenen die den koning van Engeland, Karel den Tweeden, bewogen hebben om den oorlog te declareren tegen de Staaten Generaal der Vereenigde Provincien, in den jare 1672

<https://hdl.handle.net/1874/20634>

21B
802

660.

E E N

VERHAAL,

Van de redenen die den Koning van Engeland,
KAREL DEN TWEEDEN,

Bewogen hebben om den Oorlog te declareren
tegen de Staaten Generaal der Vereenigde
Provincien, in den Jare 1672.

En van de

HEIMELYKE ALLIANCIE,

Welke hy ter zelve tijd met den Franschen Koning
maakte, om het Pausdom in te voeren en vast
te stellen in Engeland, Schotland en Ierland.

Uyt het Engels vertaald.

AMSTERDAM,

By de Weduwe van STEVEN SWART, Boekverkoopster be-
zijden de Beurs, 1689.

(3)
E E N V E R H A A L,

Van de redenen die den Koning van Engeland,

K A R E L D E N T W E E D E N,

Bewogen hebben, om den Oorlog te declareren tegen de
Staaten Generaal der Vereenigde Provinciën in den
Jare 1672.

En van de

H E I M E L Y K E A L L I A N T I E,

Welke hy ter zelve tijd met den Franschen Koning maakte, om het
Pausdom in te voeren en vast te stellen in Engeland, Schot-
land en Ierland.

Oen Koning Karel de Tweede den Oorlog tegen de
Staaten der Vereenigde Provinciën in 't Jaar 1672. de-
clareerde, en den Koning van Vrankrijk assisteerde
in 't voortzetten van een Oorlog, waar door die Re-
publyk, en daar beneven het Protestants Interest in
dit gedeelte van Europa byna in de grond geraakte;
zo strooide men zeer zorgvuldig uyt, dat de Religie
niet in 't alderminst in dat krakkeel begreepen was. De eere van den
Koning van Engeland, die zo verwaandelijk door de Staaten Generaal
vertreeden was, het verhinderen van onzen Oost-Indischen handel, het
affront dat onze Kooplieden te Suriname was aangedaan, haar betwiften
van de Souvereiniteyt der Zee, en haare weygering om de Vlag voor
onze Schepen te strijken, ten zy wy wilden beloven om ons in een Oor-
log tegen Vrankrijk in te wikkelen, waaren de oorzaaken die men opentlik
voorgaf; en tot dien cynde gebruykte men behendigheden die daar toe
pasten om des volks toestemminge te verkrijgen, 't welk zo wel gelukte,
dat het Parlement tot sodanige sommen gelds bewilligde, die genoeg
zouden zijn om de kosten des Oorlogs te draagen.

Evenwel waaren deeze reedenen zo loflijk niet of de verstandigste perso-
nen zagen verder; De gene die het Protestants Interest lief hadden kon-
den niet zonder ongeduld aanzien dat de Triple Alliantie, die de grootste

bescherming tegen de aanwassende grootheyd van Vrankrijk was, zou verbroken worden, en datmen nieuwe verbintenissen zoude aangaan met een Koning, wiens oogmerk om tot een Universeele Monarchy te komen, toen al blijkbaar was, hoewel de uytwerkingen daar van toen nog zo fataal niet waren, als nu. Derhalven gebruykte men binnens Lands een ander middel; de Dissenters wierden gecareseeert, en mengaf een Declaratie van Vryheyd uyt, waar in de Koning zijn zeer grooten yver voor de Protestantse Religie betuygde, dewelke hy zo treffelijk beleeden had in zijn desperaatste conditie buytens Lands onder Roomsche Catholijke Vorsten; zulks dat hy daarom aan de Protestantse Dissenters de publyke en vrye Exercitie van haare Religie in Huysen tot dien eynde aangesteld vergunde, 't welk aan de Roomsche Catholijken maar alleen toegeestaan wierdt binnen haare woonhuysen. En op dat de Leden van de Engelsche Kerk, die in dat Parlement de grootste hoop uytmaakten, daar door niet zo verre van hem mogten verwijderd worden, dat sijne Desseynen tegen Holland eenigins gestuyt wierden, wanneer zy weygerden de kosten des Oorlogs te draagen, zo verzekerde hy haar in de naastvolgende Zitting des Parlements op den 5 February 1672. „Dat „die vryheyd geenins tot nadeel der Kerke zou strekken, maar dat hy „dessels voorrechten in zijn volle kracht zou maintaineren.

Zijne Declaratie zo te dier tijd, als naderhand toen de Oorlog zijn voortgang had, en noch altijd daar na zo lang hy leefde, waaren zo 't uytterlijk schein zo yverig en vierig voor de Protestantse Religie en de preservatie der Engelsche Regeeringe, dat ten waare zulke veelvoudige Repetitien van een zaak, dewelke niemand als de dingen gaan zo 't behoort zoud in twijffel trekken, overtollig en suspect by sommigen gescheenen hadden, niets zou machtig geweest zijn, om dat gevoelen, 't welk zo vast in de harten van alle zijne Onderdaanen gegrond was, te doen waggelen. Hy verklaarde dat hy 't de onvergeeflijkste misdaad zoud achten die tegen hem zelve zou konnen bedreven worden, om eenige suspicien van zijne onstandvastigheid in de Protestantse Religie in de gemoederen zijns volks op te wekken; en dit hieldt meest alle zijne Onderdaanen in de bandt, die zo verblind waaren door zijn Koninklijke waardigheyd, dat zy nooit konden gelooven dat 'er zo veel listigheyd zou geweest hebben in een Vorst, wiens natuurlijke goedheyd en zachtzinnigheyd zo krachtig alle de gene bekoorden, die de eere hadden om naby sijn persoon te zijn.

Doch hoewel deeze gerepeteerde Protestatie zulk een volkomen vertrouwen in de gemoederen zijns volks gewrocht hadden, dat zy zich voldaan hielden met de oprechtigheyd zijner intentien, en geloofden dat alle

alle die Actien welke strekten om het Paaps Interest in Engeland te ondersteunen, maar alleen sprooten uyt een tederheyd die hy den Hertog van York toedroeg, dien hy beslooten had nooit te verlaaten, niet tegenstaande dat de Importuniteyt van zijn volk, en de veyligheyd van zijn persoon en Koninkrijk het scheen te vereytschen: zo was echter de Konink van Vrankrijk zo teder niet omtrent zijn eere, dat hy die heymelijke Tractaten en Alliancien zocht te verbergen, waar in, op zijn verzoek, de Koning van Engeland zich begeeven had tegen de Geunieerde Provincien en tot destructie der Protestantse Religie, en omweringe der Engelsche Vryheden; maar hy consenteerde tot het opentlijk uytgeven van een verhaal wegens den Oorlog met Holland, en de redenen en Motiven, die de twee Koningen daar toe aanvoerden: Dies wierdt de Abt Primi, die het boek in de Italiaansche taal uytgaf, door Mr. Colbert de Croissy geimployeert, en een pensioen hem toegelegd voor zijne moeite, dat hy 't ook in 't Fransch uyt gaf; welk boek publijk door autoriteyt te Parijs uytgegeeven wierdt in Jaar 1682. 't Is welgenoeg bekend hoe streng die Regeering is in zaaken van die nature; zulks dat daar nooit iets opentlijk word uytgegeeven van eenig belang tot de Kerk of Staat, als het gene volkomentlijk over een stemt met de Inclination en Interesten der gener, die zo zeer volstrekt zijn. Het waste Parijs publijk bekend dat Mr. L'Abbé Primi een pensioen had van Mr. Colbert Croissy; en wanneer personen door Ministers van Staat geimployeert worden om de verrichtingen der Regeeringe uyt te geeven, dan ziet men haare geschriften eerder aan als Apologien, dan Historien. Ook is 'er geen reel onderscheyd, of het gene dat iemand in zo een geval schrijft een overzetting, of een Origineel is; want men zal van hem vermoeden, dat hy getracht heeft om de gene die hem te werk gesteld hebben te behaagen: en alle de Protestation van sinceriteyt; getrouwheyd, en goed overleg die zo een persoon zou moogen doen, zullen maar alleen aangezien worden als een gewoonlijk gebruyk, zo draa de redenen, waarom hy zich tot Histori schrijven heeft begeeven, bekend zullen zijn. Het Origineel van de Grave S. Majolo was in 't Italiaansch gedrukt, en de privilegie hieldt zo wel voor het drukken in 't Italiaansch, als in 't Fransch: hoewel ik geloof dat de naam van de Graaf St. Majolo maar een trek was van den Abt Primi, om vryer te spreken van secreete Alliancien, van 't verbreeken van verbintenissen, van sijns Meesters raad aan de Koning van Engeland om op de Hollandse Smirnasche Vloot aan te vallen, en van verscheyde andere geheimen in de handelingen van Holland, Engeland, en Vrankrijk op sijn eigen naam: Wanneer alles op eenen uytlander gelegd word, so mag men met groote

verzekerdheid spreken, en de Graaf S. Majolo sal dan die dingen verantwoorden: waar van Monsieur l'Abbé zijn pensioen ontfangt.

Indien onse Minister te Parijs doe dit Boek eerst te voorschijn quam, niet tijdig en seer naerftig had in de weer geweest om het te stuyten, wy zouden buiten twiffel verscheyde andere gewichtige geheymen sijn te weeten gekomen in de volgende Boeken (want daar waren toen van de tien nog maart twee boeken gedrukt) daar wy nu maar na giffen en raaden moeten. Maar de ernstige klachten van de Lord Preston, die doe Envoyé van Koning Karel de Tweede te Versailles was, vermogten so veel, dat het boek aanstonds gestuyt wierd, en de Editie geheel gesupprimeerd; zo dat'er maar weynig waaren die'er nog ooit van hadden gehoord, en noch minder, byzonder in Engeland, die het gesien hadden. En om de zaak eenigen schijn te geeven, zo wierp men Monsieur l'Abbé in de Bastille, alwaar hy na een belachelijke gevangenisse van acht of tien dagen weér uytgelaaten wierd. Alle die op dien tijd te Parijs waren, wisten van de zaak, en alle die eenige kennisse hadden van de Arbitraire strengheid der Fransche Regeeringe konden gemakkelijk door die grijns heen sien, de welke noch te beter bedekt was om dat de Graaf St. Majolo al de schuld moest dragen; die indien hy niet vermaagschapt is aan Puffendorfs Monzambarro (ook een Italiaansche Graaf) echter kon sijn getuigenis lichtelijk overmeesterd worden, en die personen met een gereede excuse fourneeren, welkers Interest het was dat sulke contracten, die tegen haare publyke en opentlijke betuigingen streeden, nooit bekend, of verspreyd zijnde niet geloofd souden worden.

Ik sal my niet ophouden om de weesendlijke zaken die hier aangesteld zijn te vergelijken met die geruchten welke te dier tijd seer gemeen in Engeland waren; want de meeste menschen zullen dat noch wel indachtig zijn: Mijn werk is maar alleen om sodaanig een verhaal van onse proceduuren te geeven, gelijk te Parijs opentlijk met een Privilegie, so volkomen als ooit, vergund was van den Koning van Vrankrijk, wierd uitgegeeven. Onse Autheur seyde ons, pag. 18, 19. „ Dat de aanwassende grootheyd van den „ Koning van Vrankrijk, na dat de Vreede van Aix la Chapelle gesloten was „ door de Mediatie van den Koning van Engeland, so schrikkelijk wierd „ voor de Koninginne Moeder van Spanjen, die Voogdesse was over haar „ Zoon Karel II. Koning van Spanjen, dat sy hare bequaamste Ministers „ gebruykte om Engeland, Holland, en Sweeden te persuaदेeren tot het „ ingaan van een Alliancie tot bewaaringe der Vreede, en een weérzijdsche „ securiteit van malkanderens Koninkrijken.

„ De Hollanders, zegt hy, aanvaerden dit seet greetiglijk, en traden seer

„leer vaerdig tot de Triple Alliantie, zonder sig veel over Vrankrijk te
 „bekreunen, 't welk sy dachten dat haar ter Zee geen groote tegenstand
 „zou konnen doen, en te Land waaren sy zo gefortificeerd door de natuur-
 „lijke beschutfeelen van haare dijken, dat sy van die kant voor geen gevaar
 „beducht waren.

„, Pag. 21. Een gestadige reeks van goed succes tegen de Spanjaerden die
 „haar in 't jaar 1648. voor een vrye en onafhankelijke Republijk verklaar-
 „den, had haar aangedreven tot groote insolentien tegen den Koning van
 „Vrankrijk. (pag. 45.) Zy bemoeiden zich met de affairen van Duytsch-
 „land, als of het haar immediatelijk had aangegaan; zy maakten Vreede
 „of Oorlog onder haare gebuuren, zo als zy dochten dat het meest tot haar
 „eygen Intereft strekte; zy dreygden om 't Koningrijk van Vrankrijk te
 „ruïneeren, door 't verbieden van den Koophandel der Fransche Manufa-
 „cturen; en sy verspreyden Medalien en Afbeeldfels die zeer nadeelig wa-
 „ren tot de eere des Konings van Vrankrijks. Dat zy zich zo zeer bemoei-
 „de met de Affaires van Duytschland, was een middel om den Bisschop
 „van Munster te engageeren tot het op de been houden van sijn Armée, na
 „dat hy de Vreede met de Hertog van Brunswijk en Wolfenbuttel besloo-
 „ten had, en met een tegen de inbreuk der Hollanders op 't Keyserrijk te
 „verklaren. (pag. 48.) Welke gelegentheyd de Fransche Koning aan-
 „greep, om de Alliantie met hem en de Princen van het Huys van Fursten-
 „berg en den Bisschop van Strasburg tegen Holland te maaken; door welk
 „middel hy zich versekerde van de passien op den Rijn en de Maas, die
 „wel gelegen waaren om de Hollanders te Lande aan te vallen, (Pag.
 „52) die zich tot die tijd toe veylig geoordeeld hadden voor alle aanval-
 „len van die kant.

„(Pag. 52. 58.) Hy engageerde den Keyser ook tot een Neutraliteyt,
 „en persuadeerde hem om die Alliantien te ratificeeren, welke de Franse
 „Koning alreede gemaakt had met de Bisschoppen van Munster en Straaf-
 „burg, en de Princen van Furstemberg, met verzekering dat hy zich niet
 „zoude bemoeien mer die krakkeelen, ten zy het Keyserrijk of den Ko-
 „ning van Spanjen geinvadeert zoude worden.

„(Pag. 58.) De Koning van Engeland was alreeds zo misnoegd op de
 „Hollanders, en gewillig genoeg om zich van de Triple Alliantie te ont-
 „flaan; want de Hollanders hadden geweygerd om die Regulatien, die
 „wegens den Oostindischen handel te Breda beslooten waren, naa te kom-
 „men; en haare schepen wilden het topzeyl niet strijken voor de Engel-
 „sche Oorlogschepen, en zy bedisputeerden de Souverainiteyt van de Zee,
 „(Pag. 59.) ten zy de Koning van Engeland in gevalle van scheuringe

„voor

„ voor haar tegen Vrankrijk wilde verklaaren , welke dingen zeer oneer-
 „ lijk waaren voor de Engelsche Natie , en met een groote blijken van de
 „ trouwloosheyd der Hollanders , en de kleyne assistentie die de Engelsche
 „ zich van hare vrindschap belooven konden.
 „ (Pag. 60.) Colbert de Croissy , de Fransche Ambassadeur te Lon-
 „ den , hieldt alle deeze dingen den Koning van Engeland voor ; hy
 „ maakte hem indachtig van de Medaljen welke de Hollanders hadden uyt-
 „ gegeven , waar in zy haar zelve alle de eere toefschreeven van 't besluy-
 „ ten der Vreede tot Aken , 't welk verkreegen was door de Mediatie van
 „ den Koning van Engeland ; en hy zeyde hem dat het nu den tijd was ,
 „ waar in hy zich op die Natie kon wreken , de welke zo weynig respect
 „ voor Koningen had , en dat hy nooit gunstiger gelegentheydt kon aan-
 „ treffen. (Pag. 61.) Dewijl verschyde Duytsche Vorsten alreede in
 „ een verbond getreden waaren , en de Koning van Vrankrijk was mag-
 „ tig genoeg om alle zijne Bondgenooten in 't voeren van deezen Oor-
 „ log te voldoen , zoo wel ten aanzien van haar eygen voordeel , als
 „ Credit.

*Ce qui engagea ce Prince à signer
 un Traité secret avec la France ;
 & pour l'asseurer encore d'avan-
 tage Henriette d'Angleterre ,
 Duchesse d'Orleans , Princesse qui
 avoit autant d'esprit que de beau-
 té , sœur du Roy d'Angleterre ,
 & belle sœur du Roy de France ,
 passa en Angleterre en 1670 .
 & proposa au Roy son frere , au
 nom du Roy tres-Chrétien , de lui
 assurer un autorité absolue sur son
 Parlement , & de restablir la Re-
 ligion Catholique dans les Royau-
 mes d'Angleterre , d'Escoffe , &
 d'Irlande . Mais elle disoit que
 pour en venir à bout , il falloit
 avant toutes choses abaisser l'or-*

Dit engageerde den Koning van
 Engeland om een heymelijk Tra-
 taat met Vrankrijk te tekenen , en
 om het bondiger te maaken , ging
 Henriette van Engeland , Hertog-
 ginne van Orleans , een Princesse die
 niet minder verstand als schoonheyd
 had , zijnde Zuster van den Koning
 van Engeland , en Schoon-zuster
 van den Koning van Vrankrijk , na
 Engeland over in 't jaar 1670 , en
 stelde aan den Koning van Engeland
 haar Broeder voor , uyt de
 naam van den Alderchristelijkste
 Koning , dat zy hem quam verze-
 keren van een **Absolute authori-
 teit over zijn Parlement / en de
 Roomsche Catholijke Religie in
 de drie Koninkrijken van Engeland /
 Schotland / en Ierland :**
 Maar zy zeyde , dat het , eermen
 daar toekomen kon , voor all nood-
 fa-

güeil & la puissance des Hollandois qui ne songeoient qu'à mettre la division parmi leurs voisins; & les reduire à la seule Province d'Hollande, de laquelle le Prince d'Orange seroit Souverain, ou au moins Gouverneur perpetuel, ce qui ne seroit pas difficile à deux grands Roys puissants & bien unis, & que par ce moyen le Roy d'Angleterre auroit la Zelande, pour lui servir de retraite en cas de besoin, & que le reste de Pays bas demeureroit au Roy de France, s'il pouvoit s'en rendre maistre.

zaakelijk was, om de Hoogmoed en macht der Hollanders te veranderen, die anders niet poogden dan tweedragt onder hare gebuuren te zaayen; en dat men haar most brengen tot de eenige Provincie van Holland; waar de Prince van Orange Souvereyn, of ten minsten een Gouverneur voor altoos zou zijn; 't welk niet zwaar om te doen zou weezen voor twee groote en magtige Koningen, als zy wel 't zamen vereenigd waaren; en door dit middel zou de Koning van Engeland Zeeland hebben, om hem in tijd van nood voor een wijk te dienen, en 't overige der Nederlanden zou voor den Koning van Vrankrijk blijven, indien hy'er zich meester van kon maaken.

Na dat de Conink van Vrankrijk sich selven dus door Alliantien had verzekert, begon hy aanstonds toebereydelen van Oorlog te maken, en vulde sijne Arsenalen, en werfde volk, sommige opentlijk, en sommige onder de hand door geheel Vrankrijk, en in Zwitserland, Italien, en Engeland.

Hoewel nu deeze Handelingen, insonderheyd in Engeland, so heimelijk wierden voortgeset, (pag. 65.) als zaaken van zulk een gewicht vereifchten, zo ontfingen de Hollanders nochtans zulke tijding daar van, die haar geweldig verbaafde. „Zy konden sich niet inbeelden, dat de Engelsche de Triple Alliantie zouden verlaaten; sy seiden dat dit maar een gerucht was, 't welk de Franschen uitstrooiden, om de wereld te verbyfteren. (pag. 75.) Zy meenden dat de tegenwoordige Conduite van den Conink van Engeland overtuigende bewijsen van het tegendeel gaf. Hy had noch kort te vooren uit sijne havens laten vertrekken een Vloot van Duitsche Coopvaerdyschepen, beneffens eenige vaartuigen van Amsterdam. (pag. 76.) Hy had Sir George Downing uit den Haag t' huis ontboden, om dat hy de Staaten Generaal al te heftig had angesproken: zulks dat hy in alle sijne actie scheen te verklaaren, dat sijne intentien, om een goede correspondentie met Holland te onderhouden, sincer waren. Doch de breuken tusschen Vrankrijk en Hol-

land wierden van dag tot dag wijder, en men dreef de zaken van beide de kanten foo verre, dat de Koning van Vrankrijk geresolveert was om den Oorlog met het Voorjaar in 1672. te beginnen. „En ondertuschen nam „hy secreete mesures met den Koning van Engeland, om gesamentlijk op „haar aan te vallen, en te Zee en te Lande haar te bespringen.

Le Roy d'Angleterre de son côté estoit embarassé, il faloit du secret & de l'argent pour faire reussir l'entreprise, & il ne pouvoit rien tirer de ses peuples qu'en convoquant son Parlement, ce qui faisoit connoitre ses desseins à toute l'Europe, outre que cette Assemblée tumultueuse par la mauvaise intelligence qui est ordinairement entre les deux Chambres & par les Intrigues des Hollandois pouvoit s'y opposer; mais le Roy tres-Chrétien luy envoya des sommes süssantes pour mettre en mer un flotte considerable, & luy conseilla pour mieux cacher leur union àe temoigner aux Hollandois qu'il vouloit bien vivre avec eux, de paroître ferme dans les traitez de triple Alliance, & de publier qu'il ne vouloit avoir une flotte que parce que ses voisins, & particulièrement les François, faisoient de grands armemens dans tous les ports qu'ils avoient sur l'Océan.

„De Koning van Engeland was „van zijn kant zeer belemmerd, „daar was een heymelijke handel „en geld van nooden om de onder- „neeming te doen gelukken; en „hy kon niets van zijn volk heffen, „zonder een Parlement te beroe- „pen, 't welk zijne desseyne over „gansch Europa zou ruchtbaar maa- „ken: ook was het te beduchten „dat die oproerige Vergadering, „doot het misverstand dat'er door- „gaans tuschen de twee Huizen is en „door de Intrigues der Hollanders, „zich hier tegen aan zou kanten. „Maar de Allerchristelijkste Ko- „ning zondt hem genoegzaame „sommen om een considerabele „vloot in zee te brengen; en hy „ried hem (om haar contract te „beter te bedekken) dat hy aan de „Hollanders zou betuygen, dat „hy goede vriendschap met haar „wilde onderhouden, en vast blij- „ven by het Tractaat van de Triple „Alliancie; en dat hy zou uytgee- „ven dat hy zijn vloot maar alleen „in zee bragt, om dat zijne ge- „buuren, inzonderheid de Fran- „schen, groote toerustingten maak- „ten, in alle Havens, die zy op „den Océan hadden.

Nochtans wierdt dit alles zo heymelijk niet voortgezet, of haar eyge Residenten te Londen, en de Ministers van andere Princen in 't Hof van Koning Karel, gaven de Hollanders zulke zekere advijsen, dat by zijne me-

mefures veranderde, dat zy daar niet meer aan begonden te twijffelen. (pag. 91.) De Penfionaris de Wit viel in fwijm op 't Stadhuys, op 't lezen van een Brief, die hem een verhaal daar van gaf; en zo dra hy weer tot hem zelve gekomen was, ftelde hy voortom den Heer Meerman na Engeland te zenden tot vernieuwinge der oude Alliancien; Deeze wierdt aantonds gefecondeert door de Marquis del Freno, de Spaanfchen Minifter, (pag. 93.) die tot dien eynde gezonden wierdt om zich by hem te vervoegen, en allerley argumenten te gebruyken, die de Koning van Engeland zouden moogen obligeren, (pag. 118.) om zijn nieuw Tractaat met Vrankrijk te breken.

Maar alle deeze Applicacien waaren vruchteloos, en alles fchikte zich tot Oorlog. 't Was bekend dat de Koning van Engeland zich voor Vrankrijk verklaard had; en dat hy getergt zijnde door 't onthaal dat zijne Onderdaanen te Suriname ontfangen hadden, een nieuw Tractaat met Vrankrijk tegen Holland had gemaakt (pag. 119.) en beloofd had den Oorlog te beginnen, mits dat zijn Alderchriiftelijkfte Majefteyt den Oorlog tegen de Staaten zou Declareren, in 't begin van May.

En hoewel de ernft die de Koning en de Hertog van Jork betoonden, in 't voortzetten van dit werk ongemeen was, zo dat zy Schepen in Zee brachten en bemanden met alle moogelijke vlijt en yver; „Nochtans, „om dat de Regeering van Engeland gemengt was, en dat'er in zaaken „van groot belang voor de Natie of in 't heffen van geld een noodzaakelij- „lijkheid van een Parlement was, (p. 120) het welk is even als het volk „waar uyt het beftaat, niet altijd van een zin; zo dat de veranderlijk- „heyd van haar klimaat, zelfs in haare Raadsvergaderingen te befpeuren „is; en ook om dat de Hertogin van Orleans kort na haare wederkomst in „Vrankrijk was geturven; zo en kon de Koning van Vrankrijk zich niet „veel op de affiftentie van Engeland verlaaten, en nam derhalven zijne „mefures op zulken wijze, dat de Koning van Engeland verzekerd mogt „zijn, dat zy wel zouden gelukken, in gevalle, hy hem zoude begeven; „en daarom wilde hy niet toelaaten dat de Engelsche haar furie op de Hol- „landets te dier tijd zouden koelen, maar hy zocht haar verder in een „Oorlog te wikkelen, door zo een Actie, die met haar ernftige begeerte „om gewroken te zijn mocht overeenkomen.

En dit Delfeyn fuccedeerde haaft; want de Franschen kenniffe hebbende van de wederkomst der Smirnsche Vloot, die doe op Zee was, verwittigden den Koning van Engeland terftond daar van, (p. 121.) en zeyden hem: „Dat dit een favorable gelegentheyd was om zich in een zekere Oorlog te wikkelen. Zy zeyden hem dat zo een Prijs hem meer „geld zou verfcchaffen in een dag, als hy van fijn Parlement in een Jaar

„ zou

„ zou kunnen krijgen; (p. 122.) en misschien zou zo een groote Prijs
 „ hem gedurende den gantschen Oorlog in zo een staat kunnen stellen,
 „ dat hy zijn Parlement niet zou van nooden hebben; en dat hy zo een
 „ gelegentheyd niet behoorde te laten verby gaan, om dat hy zekerlijk
 „ wist, dat hoedaanig ook de uytflag zou moogen wezen, nochtans
 „ zou zijn volk, die doorgaans vry hoogmoedig op haar geluk, en zeer
 „ gevoelig ontrent affronten waaren, niets nalaaten, dat den Oorlog zou
 „ kunnen voortzetten, waar door zy kans zagen om de Hollanders te
 „ vernederen, en 't ongelijk van haare Kooplieden, en de Natie in 't al-
 „ gemeen te wreken, op de gene die de Souvereiniteyt der Zee tegen
 „ haar bedisputeeren wilden.

„ Op deze sollicitatien consenteerde de Koning tot dit voorstel,
 „ (p. 123.) en hy zondt Sir Robert Holmes met negen Oorlog-scheepen,
 „ na 't Kanaal, om de komst der Smirnsche Vloot te verwachten. En
 „ het had dit effect, dat hoewel de Hollanders, (die'er eenige kundschap
 „ reeds van gekregen hadden) in een dikke mistige nacht het ontqua-
 „ men, zonder eenig merkelyk verlies; zo wierden de Engelsche daar
 „ door nochtans in een Oorlog ingewikkeld, die aanstonds daar op oent-
 „ lijk door den Koning van Engeland gedeclareerd wierdt tegen de Staaten
 „ Generaal; (p. 132.) 't welk ernstig wierdt aangeprest door Mr. Col-
 „ bert de Croissy, die hem riedt geen langer uytstel te neemen, na zo een
 „ zeer merkelyk en onverwachte slag.

Hoe verre de oorzaaken die geallegueert wierden in de Declaratie van Oorlog, die kort daar op volgde, en de redenen, waar door de Koning zijn Parlement zocht te beweegen, om hem wakker by te staan, met deeze motiven accordeerden, zal een yeder kunnen oordeelen.

Iemand die overweegt het comportement van den Koning van Frankrijk in andere zaaken, zal zich niet verwonderen over zo een trouwloosheid, gelijk de openbaarmaaking van deeze secreten was, terwijl Koning Karel de Tweede noch in 't leven was. En ik geloof dat iemand voor den tijd van tien dagen na de Bastille te zenden, die men genoeg wist dat geemployeert was tot dien eynde, alzo weynig menschen overtuygde van de valsheyd deezer gepretendeerde Alliancien, als het verzenden van Mr. Skelton na den Tour door Konink Jacobus de Tweede; 't welk makender zo zeer wel geleck, dat men reeden heeft om te gelooven dat de belachelijke proceduuren tegen Mr. l'Abbé Primi den Koning van Engeland tot een Patroon verstrekten, om sijne eyge Ministers een reprimende te geeven, die volgens de bekentenisse van den Fransche Resident in den Haag, door zijn Majesteys ordre alleen het tweede Deel verhandelde van die zaak waar van de Abt schreef.